

Aan de Vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken
van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Datum

29 mei 2017

Contactpersoon

G.J. van Unen MSc

Ons kenmerk

FB/gdun/hejn/201108/2017

Onderwerp

Algemeen Overleg Sociaal Domein

Bijlage(n)

Doorkiesnummer

Uw kenmerk

Geachte leden van de Vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken,

Binnenkort heeft u een Algemeen Overleg met minister Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) over het Sociaal Domein. Vanwege onze betrokkenheid bij de overheveling van zorgtaken van het Rijk naar de gemeenten informeren wij u over de voortgang hiervan. De RIBW Alliantie, Federatie Opvang en GGZ Nederland vragen uw aandacht voor de noodzaak om belemmeringen op rijksniveau voor integraal werken weg te nemen en voor de uitvoering van het Programma Sociaal Domein.

Rijk belemmert integrale dienstverlening gemeenten

Deze conclusie trekt de Algemene Rekenkamer (ARK) in zijn rapport over het Jaarverslag 2016 van het ministerie van BZK¹. De Jeugdwet, de Wet maatschappelijk ondersteuning (Wmo) 2015 en de Participatiewet zijn *niet* vanuit een integrale visie en wetgeving op rijksniveau opgesteld, om op basis daarvan gezamenlijk te kunnen zorgen voor integrale dienstverlening aan burgers. De ARK stelt dat de minister in 2016 zijn wettelijke verantwoordelijkheid voor het bewaken en bevorderen van de integrale aanpak in het openbaar bestuur niet heeft waargemaakt.

De praktijk laat dat ook zien: maatwerk voor burgers met meervoudige problematiek komt nauwelijks of zeer moeizaam tot stand. Het cliëntenbestand in de opvang, ribw of ggz is heel divers, cliënten hebben uiteenlopende hulp- en/of ondersteuningsvragen (zorgzwaarte) en het beroep dat zij doen op allerlei professionals in uiteenlopende disciplines en stelsels verschilt enorm.

¹ Zie:

http://www.rekenkamer.nl/Publicaties/Onderzoeksrapporten/Introducties/2017/05/Verantwoordingsonderzoek_2016/Resultaten_verantwoordingsonderzoek_2016_bij_het_Ministerie_van_Binnenlandse_Zaken_en_Koninkrijksrelaties

De in- en uitstroom van cliënten tussen de stelsels als de Wmo, de Zvw, de Wet langdurige zorg (Wlz), de Jeugdwet en de forensische zorg is onvoldoende in kaart. Dit bemoeilijkt de samenstelling van de gewenste 'zorgarrangementen', waarbij de **integrale benadering van complexe problematiek** en **continuïteit van zorg** de belangrijkste uitgangspunten zijn. Er is een koppeling nodig tussen die zorgarrangementen (een samenhangend geheel van zorg- en dienstverlenende activiteiten)² en het duurzame instrumentarium van de gemeenten om participatie in de samenleving mogelijk te maken. Hierbij gaat het onder meer over collectieve preventie via de GGD, de toeleiding naar werk via de Participatiewet, de briefadressenregeling uit de Wet Basisregistratie Personen, mogelijkheden voor huisvesting van bijzondere doelgroepen via prestatieafspraken met woningcorporaties (Woningwet), inkomensvoorzieningen en bijzondere bijstand uit de Participatiewet, schuldhulp uit de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, opvang en beschermd wonen uit de Wmo, cliëntondersteuning en dagbesteding uit de Wmo en collectieve zorgpolissen voor minima uit de Zvw. Bovendien is de onafhankelijke cliëntondersteuning nog niet overal geregeld. Cliënten worden onvoldoende op deze mogelijkheid gewezen waardoor ze niet op de hoogte zijn. Juist voor kwetsbare doelgroepen is deze ondersteuning van belang om de hulpvraag aan het juiste loket te adresseren.

De opgave voor gemeenten om integrale dienstverlening te ontwikkelen, juist voor de meest ingewikkelde casuïstieken van kwetsbare burgers, vergt een grote inspanning en is urgent. We vragen ons af welke concrete stappen de minister van BZK gaat zetten om met zijn collega bewindslieden de door de ARK gesignaleerde belemmeringen één voor één weg te nemen. Komt er een plan van aanpak hiervoor? Gaat de minister die inpassen in het programma Sociaal Domein?

Meerjarig programma Sociaal Domein in praktijk brengen?

Uw Kamer heeft de minister in november 2016 verzocht om, in lijn met het advies van de Transitiecommissie Sociaal Domein en voorstellen hiertoe van de brancheorganisaties, een meerjarig programma Sociaal Domein samen te stellen. Wij ondersteunen de zienswijze dat het cliëntperspectief een belangrijk uitgangspunt is om kwetsbare burgers als dak- en thuislozen, zwerfjongeren, ex-gedetineerden, multi-probleemgezinnen en burgers met psychische, verstandelijke of lichamelijke beperkingen te helpen bij problemen rondom hun gezondheid, de zorg, huisvesting, schulden, inkomensvraagstukken, veiligheid en onderwijs. De minister wil maatwerk bieden en stelt een netwerkstructuur voor, waarin het Rijk, de gemeenten en maatschappelijke organisaties zich samen inzetten om bepaalde maatschappelijke problemen integraal aan te pakken en doet ook voorstellen voor de organisatie hiervan. Wij werken daar graag aan mee. Dit zal de stelselproblematiek, zoals ook door ARK is geconstateerd, echter niet oplossen. We weten nu al, dat we op een aantal problemen in wet- en regelgeving stuiten, die we niet op lokaal en/of regionaal niveau kunnen oplossen.

²Een voorbeeld hiervan zijn de beletselen in de continuïteit van de forensische zorg- en dienstverlening, zie <http://www.ggz nederland.nl/actueel/beletselen-in-de-continuïteit-van-zorg>

Gemeenten, burgers, cliënten en professionals hebben behoefte aan het eenvoudiger en begrijpelijker maken van complexe regelingen en systemen en daar is passende(r) wet- en regelgeving voor nodig, over de stelsels heen. Wij zijn benieuwd naar de noodzakelijke afstemming van de minister met zijn collega's op andere departementen om de hiervoor geschetste stelselproblematiek op landelijk niveau aan te pakken.

De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) sluit eendaags opnieuw een bestuurlijk akkoord met alle betrokken stakeholders over de curatieve geestelijke gezondheidszorg. Daar zijn gemeenten ook bij betrokken. In het sociaal domein mist zo'n akkoord, laat staan dat diverse stakeholders uit andere stelsels (Zvw, Wlz, forensische zorg, woningcorporaties) aan tafel zitten bij afspraken tussen het ministerie van Binnenlandse Zaken en de gemeenten over het sociaal domein. Dit kan ertoe leiden, dat de agenda en het programma Sociaal Domein, zoals de minister die nu voor ogen heeft, al in een vroegtijdig stadium vastlopen.

Wat doet de minister eraan om samen met de collega's van VWS, Veiligheid en Justitie (V&J), Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en Financiën de stelselproblematiek te beslechten, om te voorkomen dat de netwerken straks bij het samenstellen van zorgarrangementen over de stelsels heen tegen problemen in landelijke wet- en regelgeving aanlopen? Als de minister de schotten daadwerkelijk wil afbreken, is interdepartementale samenwerking strikt noodzakelijk.

Transformatie Jeugd kent nog steeds hardnekkige knelpunten

Uw collega Kamerleden van de Commissie Volksgezondheid, Welzijn en Sport spreken op 8 juni a.s. met staatssecretaris Van Rijn over de jeugdhulp. Op de agenda staat o.a. de Derde Jaarrapportage van de Transitie Autoriteit Jeugd (TAJ) (Kamerstuk 31 839, nr. 572). De TAJ vat haar conclusies in dit rapport als volgt samen: 'Jeugdwet heeft breed draagvlak, maar knelpunten in de uitvoering zijn hardnekkig'. Vergelijkbare conclusies zijn getrokken door de Transitiecommissie Sociaal Domein, het Landelijk Toezicht Jeugd en de Kinderombudsman.

In een op 26 mei verschenen publicatie van de Raad voor het openbaar bestuur (Rob) en de Raad voor de financiële verhoudingen (Rfv) erkennen gemeenten dat zij de vormgeving van hun takenpakket in het sociale domein nog steeds als een worsteling ervaren. De Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ, waaronder GGZ Nederland) onderschrijft deze conclusies en constatering. Hoewel alle betrokken partijen zich hiervoor gezamenlijk inspannen is het een illusie om te denken dat alle knelpunten op korte termijn zijn opgelost. Bovendien kunnen er nieuwe knelpunten ontstaan, bijvoorbeeld ten gevolge van de beëindiging van de DBC-systematiek voor jeugd-GGZ vanaf 2018.

Wat ons betreft heeft het Rijk, als stelselverantwoordelijke, een voorwaardenscheppende, stimulerende en monitorende rol met betrekking tot de Transformatie Jeugd en zouden de gezamenlijke bewindslieden zich moeten inspannen om de programma's Zorglandschap specialistische jeugdhulp en i-Sociaal Domein (i-SD) met financiële ondersteuning van het Rijk voor te zetten. Daarnaast lijkt het ons zinvol om een Transformatiefonds beschikbaar te stellen, waarmee kennisontwikkeling en innovaties gestimuleerd en verspreid kunnen worden. Tenslotte moet er een instantie (een 'autoriteit') zijn, die in situaties waarin gemeenten en aanbieders er onderling niet uitkomen kan bemiddelen, ingrijpen en in specifieke situaties tijdelijke financiële (liquiditeits)steun kan bieden³.

³ Deze instantie zou overigens wenselijk zijn voor alle zorg, begeleiding en ondersteuning binnen het sociaal domein.

Te hoge administratieve lasten in het sociaal domein

GGZ Nederland heeft in maart jl. haar onderzoek naar de administratieve lasten in de geestelijke gezondheidszorg⁴ afgerond.

Hierin is ten aanzien van het sociaal domein de relatie blootgelegd tussen complexe aanbestedingsprocedures, de ongestandaardiseerde inkoop en contractering van zorg, het ongestandaardiseerde berichtenverkeer en de complexe financiële productieverantwoording en accountantscontroles. Sinds de overheveling van taken van het Rijk naar de gemeenten in 2015 zijn de administratieve lasten voor aanbieders fors toegenomen.

We zijn benieuwd of de minister van BZK samen met de bewindslieden van VWS bereid is om op stelselniveau voorwaarden te creëren ten behoeve van het eenvoudiger aanbesteden en contracteren van Wmo-maatwerkvoorzieningen en (jeugd)ggz-zorg. Welke maatregelen neemt hij hiertoe op korte termijn en wanneer kunnen we structurele oplossingen hiervoor verwachten? Gaat hij straks met de gemeenten in gesprek over de concrete uitwerking van het wetsvoorstel ter vermindering van de uitvoeringslasten, dat nu door staatssecretaris van Rijn ter consultatie is aangeboden?

Beginnen met kennis bij gemeenten van (o)ggz-problematiek?

Uit de stukken blijkt dat er een grote behoefte aan kennis is bij ambtenaren en gemeenteraadsleden over geestelijke gezondheidszorg (ggz), in de breedste zin van het woord. Alhoewel er op dit vlak grote verschillen tussen gemeenten bestaan, is dit een bekend probleem; wij krijgen vaak van aanbieders en cliëntenorganisaties in de ggz, beschermd wonen en maatschappelijke opvang te horen dat hierdoor problemen op de werkvloer ontstaan. De voorgenomen decentralisatie van maatschappelijke opvang en beschermd wonen van de 43 centrumgemeenten naar 388 gemeenten in 2020 maakt dit knelpunt urgenter. Alle 388 gemeenten moeten in staat zijn een dakloze burger of een burger met ernstige psychiatrische aandoeningen te ondersteunen. De nieuwe colleges van B&W en nieuwe gemeenteraden treden in 2018 aan en krijgen straks een grote nieuwe verantwoordelijkheid voor deze kwetsbare groepen.

Wij bieden de gemeenten aan om hen hierin te helpen en stellen voor om samen met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) te kijken hoe we het kennisniveau bij gemeenten over de ggz en maatschappelijke opvang kunnen vergroten. We vragen de minister om dit gedurende de duur van het programma sociaal domein te ondersteunen met een subsidie. We verwachten dat een dergelijke impuls bij zal dragen aan de versterking van de horizontale democratische controle op het beleid, omdat raadsleden dan met kennis van zaken de beleidsresultaten kunnen beoordelen.

Tot slot

Met de agenda en het programma Sociaal Domein geeft de minister de inrichting van het sociaal domein nu een impuls, maar hij moet op stelselniveau nog de nodige maatregelen nemen. Wij vertrouwen erop dat u onze zorgen hierover kenbaar maakt bij de minister. Rest ons u een constructief overleg toe te wensen.

⁴ Het Roer Moet Om, onderzoek naar de administratieve lasten in de geestelijke gezondheidszorg, zie <http://www.ggz nederland.nl/uploads/assets/WEBVERSIE%20het%20roer%20moet%20om%20hmo%20rapport.pdf>

Voor vragen over deze brief of een toelichting, neemt u dan contact op met:

Gerard van Unen (sr. beleidsadviseur GGZ Nederland: 06-52 48 37 27
gvunen@ggz nederland.nl)

Rina Beers (sr. beleidsadviseur Federatie Opvang, r.beers@opvang.nl, 06-13 84 64 84)

Linda van den Brink (bestuurssecretaris RIBW Alliantie, linda.vandenbrink@ribwalliantie.nl,
06-10 62 43 41)

Met vriendelijke groet,
namens Federatie Opvang en RIBW Alliantie,

mevrouw drs. V.J.W.C. Esman-Peeters
directeur GGZ Nederland